

Eva Bal — Foto's Peter Lorré

Wie troost Muu, de voorlaatste productie van het Speeltheater, is dezer dagen te zien op het belangrijke kindertheater in de Wiener Festwochen. Ook andere uitnodigingen uit het buitenland stromen toe bij de in 1978 door Eva Bal opgerichte groep. De "Ariane Mnouchkine van het Vlaamse kindertheater" spreekt zich in dit gesprek met Karel Van Keymeulen uit over wat haar bezighoudt in het theater: bij haar producties, in haar werk met kinderen op het aan het Speeltheater verbonden dramaschooltje. Om Eva Bal kun je niet heen, als je in Vlaanderen het kind centraal wil stellen op de scène. Zo blijkt uit het gesprek.

1987 was een topjaar voor het Speeltheater. In één ruk ging de subsidie van 10 miljoen naar 16,5 miljoen frank omhoog en tevens werd het gezelschap gelauwerd met de Signaalprijs, een initiatief van de Federatie van Erkende Vlaamse Culturele Centra met als doel het Vlaamse kinderen jeugdtheater te stimuleren.

Sinds in 1978 Eva Bal en enkele gelijkgestemden zoals André Vermaerke, Raymond Bossaerts, Mia Grijp het Speeltheater in leven riepen, is er een constante en ononderbroken stroom van producties gevolgd. Niettemin kan je stellen dat de jongste twee, drie jaar het gezelschap zich op een hoger artistiek niveau heeft gehesen.

De sfeer van prille producties als *Vreemd kind in je straat*, *Vogelvrij* was fris en vernieuwend. Ook al door die bijzondere mengvorm van beroepsacteurs met een aanstekelijke groep kinderen, die gretig in de drama-appel beten. De verbeelding won het op het verhaaltjes vertellen van het traditionele kindertheater. Het Speeltheater was toen begonnen met drama-lessen voor kinderen, waarbij deze drama-elementen leerden hanteren, een uniek initiatief in Vlaanderen. Eva Bal — want zij is zoals iemand goed omschreef altijd de duvelstoejager geweest — vocht zich te pletter voor de emancipatie van "het kind" in het theater, maar ook die kinderen werden ouder. En alsof het theater mee ouder en rijper werd slopen meer onderbewuste tema's binnen, betutteling of moralisering was hoe dan ook uit den boze, maar de donkere tot meer abstracte zijde van tieners en kinderen diende zich aan. In een productie als *De Boot* was de onbestemde

Eva Bal:

"Een eenheid smeden, als in een compositie"

"Veel kindertheater is niets meer dan snoepgoed"

angst voelbaar. *Koningen*, een road-musical, draaide op levendige wijze rond het thema "reiziger, er is geen weg, gaande wordt de weg gebaad", met veel nadruk op bewegingen en muziek. Het Speeltheater is bekend vanwege de werkmethode. Stukken groeiden er uit improvisaties waarbij acteurs, musici, beeldende kunstenaars samen creëren en hun creaties toetsen aan de reacties van kinderen.

Maar dat vindt Eva Bal maar een label. "Men wil steeds een etiket op je kleven." Het was in het seizoen 1985-1986 dat Eva Bal nog *Koningen* monteerde met een groep kinderen, de jongste seizoenen is dat niet meer gebeurd. Het Speeltheater greep ook weleens, in tegenstelling tot wat men denkt, naar bestaande teksten of thema's. Of het nu *Reinaert de Vos*, *David en Goliath*, *Enfantillages* van Raymond Cousse, *Een nacht in februari* van Steffan Göthe of *Adrian Mole* van Sue Townsend was, zij het dat men de vrijheid neemt de zaak naar eigen goeddunken te bewerken en men middels try-outs voor kinderen op zoek gaat naar de juiste toon.

Dit jaar werden drie stukken gemonteerd. *Wie Troost Muu*, *David en Goliath* en *Escapade*. Een mooie staalkaart om de verscheidenheid van het theater aan te geven. Voor *David en Goliath* deden Raymond Bossaerts en André Vermaerke een beroep op de bekende Nederlandse jeugdschrijver Karel Eykman. Gedrieën stelden ze een scenario op, rond die scènes werd geïmproviseerd, Karel Eykman keek toe, reageerde, en kroop dan weer achter zijn tafel om nieuwe teksten te schrijven. Er werden nieuwe kanaaltjes aangegraven, want *Enfantillages* mikte op volwassenen, *Adrian Mole* op

tieners. In het algemeen lovend ontvangen *Wie Troost Muu* overheerst een toon die balanceert tussen een melancholie om je aan te koesteren en een mysterieuze sfeer vol pakkende gevoelens. *David en Goliath* steunde meer op een afgewogen, snedige acteerprestatie in een mooie vertellende sfeer, *Escapade* stortte zich op een eerste liefde van een jonge jongen maar sloot net niet strak genoeg aan.

Europese dimensie

Eva Bal, 48, studeerde aan de Utrechtse Academie voor Expressie door Woord en Gebaar en was jarenlang bezig met allerlei vormen van theater en expressie tot ze het Speeltheater opzette. Inmiddels is ze ook uitgegroeid tot een soort ambassadrice van het Vlaamse kindertheater. Vorig jaar nam ze in de Shakespearestad Stratford-Upon-Avon, deel aan "The First European Youth Theatre Encounter", een theatertreffen waaraan 200 jongeren tussen 16 en 25 jaar deelnemen, die al jaren met het medium bezig zijn en/of er hun beroep willen van maken; onder hen 20 Belgische jongeren. In mei gaat ze naar Wenen en Vancouver om het Ministerie van Cultuur te vertegenwoordigen in internationale comités rond kindertheater.

Wanneer we haar ontmoeten in het Speeltheatergebouw is ze net terug van een bezoek aan drie Parijse tentoonstellingen: Picasso, Degas en Van Gogh's Parijse jaren.

Eva Bal: "Het zette me aan het denken, als je die wanhopige maar zeer oorspronkelijke stem van Van Gogh ziet dat er theatermakers zijn die erg goed zijn in het registreren van